

Boekenzoeker werkte, hoe meer ook niet-lezers daadwerkelijk gestimuleerd bleken in hun leesgedrag. Zo organiseerde één pilootschool een projectweek rond boekensites, waarbij de kinderen een vergelijkend onderzoek deden. Eén andere school legde een Boekenzoeker-bibliotheek aan, met daarin alle Boekenzoekerboeken.

Besluit

Www.boekenzoeker.org biedt een voortdurend vernieuwd aanbod en veelzijdige boekentips. De kennis van de gespecialiseerde leesbevorderaars wordt op deze manier via het internet bereikbaar gemaakt voor een groot publiek. Dit zorgt voor een zekere anonimiteit voor de bezoeker, maar omdat het leesadvies gebaseerd is op voorspellingen van leesvoorkeuren, krijgt de site toch een persoonlijke toets. Op die manier vormt de Boekenzoeker een meerwaarde in het virtuele leesbevorderingslandschap.

Ronde 6

Rune Buerman

Stichting Lezen Vlaanderen

Contact: runebuerman@stichtinglezen.be

De Boekenzoeker voor 15-18 jaar: Jongeren, lezen en ICT

Op www.boekenzoeker.org kunnen jongeren van 15 tot 18 jaar op zoek gaan naar een boek dat bij hen past. De site helpt bezoekers om een weg te vinden in het grote boekenaanbod. Tegelijkertijd leidt de boekenzoeker jongeren via discussie en interactieve mogelijkheden naar cultuurparticipatie. Uit een evaluatierapport door de Vrije Universiteit Brussel blijkt dat de Boekenzoeker een efficiënt hulpmiddel is om jongeren aan te zetten tot lezen.

De ontwikkeling van www.boekenzoeker.org is een gezamenlijk project van de Nederlandse Taalunie, Stichting Lezen Nederland en Stichting Lezen Vlaanderen. De Boekenzoeker werd in 2001 ontwikkeld door Stichting Lezen Vlaanderen voor Fahrenheit451, een leesbevorderingsproject bedoeld voor jongeren van 15 tot 18 jaar uit het beroeps- en technisch onderwijs (vmbo). De site is ondertussen uitgegroeid tot een tweeluik: een site voor 8-11 jarigen en een site voor 16-plussers. Het is de bedoeling dat op termijn deze site wordt verbreed naar een publiek van 6 tot 18 jaar, waardoor www.boekenzoeker.org op een fundamentele manier bijdraagt aan de doorgaande leeslijn.

Ze lezen niet meer

Er bestaat nogal wat bezorgdheid bij ouders, leerkrachten en opiniemakers over het feit dat jongeren vandaag steeds minder zouden lezen. Honderden alternatieve vrijetijdsbestedingen bedreigen langzaam maar zeker het lezen. De nieuwe media zijn de grote boosdoener: televisie, computergames en vooral het internet worden verantwoordelijk gehouden voor de 'ontlezing'. Vreemd genoeg kunnen onderzoekers geen eensluidend antwoord bieden op de vraag of er nu wel degelijk reden is tot paniek. Het ene onderzoek zegt zus, het andere zo.

Het onderzoek naar cultuurparticipatie in Vlaanderen door het *Steunpunt Re-creatief Vlaanderen* toont in ieder geval aan "dat de soms alarmerende berichten over ontlezing bij de jeugd enigszins gerelativeerd kunnen worden. Jongeren tussen 14 en 17 jaar blijken net de meest actieve literatuurparticipanten te zijn." (Nulens en Daems, 2005, *Leesbevordering en ICT: Een analyse van Boekenzoeker.org*). Wanneer het gaat over het lezen van romans en poëziebundels, bibliotheekbezoek en het bijwonen van literaire evenementen scoren jongeren telkens beter dan de totale bevolking. Uiteraard zullen schoolopdrachten en -activiteiten hierin een rol spelen. Toch weten deze onderzoeksresultaten het *moral panics*-discours te nuanceren.

Boekenaanbod

De initiatiefnemers plaatsen leesbevordering en nieuwe media bewust niet als vijanden tegenover elkaar. Evenmin willen we het internet simpelweg als opstapje misbruiken om jongeren aan het lezen te krijgen. We gingen na hoe we de mogelijkheden van het internet optimaal konden inzetten om het enorme aanbod van boeken bij jongeren bekend te maken. Tegelijkertijd was het van meet af aan de bedoeling dat de Boekenzoeker een boeiende, interessante en aangename site zou worden waar allerlei zaken over lezen en boeken te beleven vallen.

Www.boekenzoeker.org is dé site waar jongeren terecht kunnen voor leesadvies. Want als één ding duidelijk was na ervaringen met projecten als Fahrenheit451, was het dat jongeren vaak niet weten wát ze moeten lezen. Daarom biedt de site een selectie van boeken die, wat leesvaardigheid betreft, variëren van zeer makkelijk leesbaar tot redelijk moeilijk. Het boekenaanbod op de site bevat een evenwichtige mix van boeken voor jeugd en volwassenen, iets oudere en recente boeken, dikke en dunne boeken, etc. Naast romans is er ook aandacht voor websites, strips, kunstboeken, kranten en tijdschriften. Die keuze werd bewust gemaakt om het begrip "lezen" te verruimen. De Boekenzoeker is geen volledige databank van goede boeken. De boeken op de site kunnen de weg wijzen naar weer andere boeken die in de bib of boekhandel te krijgen zijn.

De Boekenzoeker in actie

De centrale metafoer voor de Boekenzoeker voor jongeren van 15 tot 18 jaar is een hondje (illustratie: Rienk Michielsen) dat bezoekers begeleidt bij hun zoektocht naar een geschikt boek. Jongeren kunnen op verschillende manieren bij een boek terecht komen. Ten eerste bestaat er de mogelijkheid om gewoon te zoeken op titel, auteur of trefwoord. Ten tweede kunnen jongeren via twee 'knoppen' op de startpagina aangeven hoe ze tegenover lezen staan: "Lezen? Natuurlijk!" of "Lezen? Surprise me!" Een derde knop is een exclusieve "Fahrenheit451"-knop waar deelnemers van het project boekentips vinden. Achter elke knop gaan categorieën van boeken schuil: verfilmde boeken, poëzie, klassiekers, muzikale boeken, boeken die een prijs gewonnen hebben, etc. Volgens het onderzoeksrapport van de VUB blijkt dit de meest gebruikte manier om een boek op de site te zoeken.

Een derde manier om boekentips te krijgen, gebeurt via het "inloggen". Bezoekers van de site, die zich na een korte procedure registreren, krijgen leesadvies dat nauwkeuriger is dan de hierboven beschreven methodes. Het systeem is namelijk in staat lezers-eigenschappen en boekenvoorkeuren van geregistreerde gebruikers bij te houden en correlaties te ontdekken tussen deze twee parameters. Hierdoor ontstaat de mogelijkheid, nadat voldoende statistisch materiaal verzameld is, om de gebruikers persoonlijke leestips te geven. Dit procédé heet *collaborative filtering*, het automatisch aanmaken van persoonlijke aanbevelingen voor een gebruiker door parallellen te trekken tussen de voorkeur van deze gebruiker en die van vele anderen (cf. Amazon).

Hoe een bezoeker ook op zoek gaat naar een persoonlijke boekentip, telkens krijgt hij/zij een lijstje met boeken. Elk boek krijgt dezelfde informatie mee: de titel, auteur, cover, uitgave, het aantal pagina's, een citaat, een inhoudelijke annotatie, een aanduiding van de moeilijkheidsgraad (light, medium, strong) en enkele interactieknoppen (stemmen, commentaar, boekentip doorsturen).

Naast de boekentips vinden jongeren nog een aantal extra's op de site die ervoor zorgen dat een 'online community' gecreëerd wordt. Zo is er het online magazine *De Laser online* met columns, testjes en fotoreportages; er is ook een top 10 van de meest populaire boeken en een rubriek met nieuwtjes over het Fahrenheit451 project.

Impact

Om in te schatten hoe de Boekenzoeker gebruikt wordt door de doelgroep en wat de impact is op het leesgedrag, vroegen de partners van het project aan de Vrije Universiteit Brussel om een evaluatierapport van de website te maken. Het volledige rapport kan u op eenvoudige vraag bij Stichting Lezen Vlaanderen toegestuurd krijgen maar deze hoopgevende conclusie wilden wij u alvast graag meegeven:

“De evaluatie van vormelijke en inhoudelijke aspecten van de website is bijzonder positief. De meeste bezoekers vinden de website mooi, interessant en toegankelijk. Verder blijkt dat een ruime meerderheid van de bezoekers de website ook zou raadplegen indien er geen schoolse verplichting zou plaatsvinden.”

De respondenten blijken de impact van de Boekenzoeker zeer hoog in te schatten. De website zet aan tot meer zin in lezen, meer discussie over lezen, en meer lezen op zich. Uit de eerste analyse blijkt dat vooral BSO-leerlingen moeilijk bereikt worden. Anderzijds is het eveneens duidelijk dat onder de BSO'ers die de website bezoeken, ook al is het omdat de leerkracht hen daartoe verplicht, het enthousiasme groot is. De Boekenzoeker wordt geapprecieerd en het effect wordt hoog ingeschat. Een eerste duwtje vanuit de school richting website blijkt dus zijn vruchten af te werpen.”

(Nulens en Daems, 2005, *Leesbevordering en ICT: Een analyse van Boekenzoeker.org*)

Ronde 7

Lidwien Derriks

Educatieve Hogeschool van Amsterdam

Contact: l.a.m.derriks@hva.nl

Vertel eens in de praktijk.

De leeskring als didactische werkvorm

Onlangs verscheen een herdruk van de Nederlandse vertaling van Aidan Chambers' *Vertel eens* uit 1995. Ik heb destijds twee van de workshops, waarmee de auteur de publicatie begeleidde, bijgewoond. Zij inspireerde mij om de module Jeugdliteratuur 2, over adolescentenliteratuur, in de tweedegraads lerarenopleiding Nederlands in te richten op de wijze die door Chambers gedemonstreerd werd, maar die tot nu toe weinig verbreid is. Over de wijze waarop de leeskring gestalte heeft gekregen in mijn lessen gaat mijn presentatie, waarbij ik een beknopte demonstratie zal geven en in zal gaan op eventuele problemen.

Centraal in de module staat het praten over een door meer personen tegelijk gelezen boek. Het doel is tweeledig: het vergroten van de luister- en spreekvaardigheid van de student en het vergroten van diens belezenheid (literaire competentie). Subdoel: de student krijgt een instrument in handen waarmee hij de luister- en de spreekvaardigheid van de leerlingen en tegelijk hun leesbereidheid kan vergroten.

De nadruk ligt bij fictie in het onderwijs (te) vaak op de schriftelijke verwerking, terwijl de mondelinge taalvaardigheid nogal eens verwaarloosd wordt (zie Inspectierapport 1999). Fictie laat zich hier echter heel goed mee combineren. Ik wil dan ook een lans breken voor de leeskring. Een leeskring houden die doelmatig is, is